

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	500 Lei	pe 1 an
:	Advocați	400 Lei	pe 1 an
:	Magistrați	500 Lei	pe 1 an
:	Un număr simplu	20 Lei	
:	Un număr dublu	50 Lei	
:	Un număr vechi	55 Lei	

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 55.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 34 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630

S U M A R U L :

1. Unificare legislativă de *Corneliu Botez*
Consilier la Curtea de Casație.
2. Acțiunea în daune de pe urma actului abuziv al unui funcționar public. Contra cui trebuie intentată? Jurisprudența Trib. Mercurea Ciucului, cu o adnotare de *V. Pastia*
Judecător Trib. Cluj.
3. Când se poate ordona arest prealabil conf. art. 141 al. 3 și 5 pr. p. Jurisprudența Curții de Apel Cluj cu o adnotare de *V. M. Dimitriu.*
4. În ce condițiuni se consideră reziliat un contract bilateral imobiliar Jurisprudența Curții de Apel Timișoara și a Înaltei Curți de Casație. Complexul Ardelean cu o adnotare de *Dr. I. Tolciu*
avocat din Cluj.
5. Recenzile de *V. P.*
6. Desființarea Concordatului forțat în Ardeal. Journ. Cons. M. No. 632—925.
7. Informațiuni.

Unificare legislativă

Sentințele incidentale sau de principiu — Raport prezentat comisiunii de unificarea procedurii civile.

Codul nostru de procedură civilă nu admite apelarea separată a încheerilor, care se pot da asupra unor chestiuni de drept sau probe pregătitoare cerute pentru deslegarea unei pricini și nici a sentințelor de principiu prin care se statuează numai asupra bazei de drept a unei pretențiuni.

În procedura civilă franceză, încheerile interlocutorii, adică acele privitoare la măsurile care fiind încuviințate de judecător, pre-judecă fondul pricinei, se pot apela separat. (art. 451).

Apelurile incidentale asupra încheerilor (decizelor) și ordonanțelor sunt admisibile de asemeni, după procedurile civile austriacă și ungară, în cazurile anume determinate de lege (art. 514 și urm. pr. civ. austriacă, art. 548 și urm. pr. civ. ungară).

Codul nostru de procedură prevede în termeni generali, că împotriva hotărârilor premergătoare date înainte de judecata fondului

nu se va putea face apel de cât de odată cu hotărârea asupra fondului. Ele sunt deci neapelabile chiar dacă au caracter interlocutoriu.

O excepțiune la această regulă sub vechiul cod de procedură, exista în cazul când apelul se referea asupra chestiunii de incompetență. Art. 335 din vechiul cod se rostea că în acest caz Curtea se va pronunța numai asupra aceleiași chestiuni, urmând ca fondul să fie judecat de tribunalul competent.

Legiuitorul din 1900 a desființat această dispozițiune, pe considerația că admiterea unui drept de apel separat, în acest caz, ar complica procedura de judecată.

Această considerațiune nu poate fi însă temeinică, pentru că dacă instanța primă care a respins excepțiunea de incompetență, poate reține mai departe judecata unei pricini și dacă instanța superioară, în urma apelului contra sentinței finale ar constata ulterior, că prima instanță era în adevăr incompetentă, toată procedura pregătitoare a fondului liti-giului devine nulă și ea trebuie refăcută de tribunalul sau judecătoria competentă în detrimentul celerității unei cauze, mai cu seamă când e de natură urgentă.

Deci, prin noul sistem, departe de se simplifica și scurta judecata se ajunge la un rezultat tocmai contrariu — prin îngreuiarea ei — din cauza unei proceduri pregătitoare în fond, dovedite adese inutilă.

Grija ca o judecată asupra fondului unei pricini să nu devină inutilă, din cauza unei pretențiuni neîntemeiate în drept, cu aceleași urmări păgubitoare pentru părți, a determinat pe legiuitorul austriac și ungar să observe aceleași precauțiuni prin autorizarea unui apel separat și în această împrejurare.

De aci, așa zisele sentințe de principiu sau incidentale prevăzute de ambele aceste legiuri, supuse unui atac separat, ca și sentințele finale și care se deosebesc de închee-

rile apelabile, prin acest caracter special ce-l înfățișează.

Când se poate da sentință incidentală sau de principiu?

Ea se poate da în două cazuri anume specificate de art. 393 și 236 combinat cu art. 259 din procedura civilă austriacă.

Mai puțin complexă, legea de procedură civilă ungară le prevede numai în primul caz (art. 391).

Potrivit art. 393 pr. civ. austriacă, judecătoria decide prin sentință incidentă atunci când se controvează într'un proces pretențiunea în privința atât a titlului, cât și câtimei, iar aceasta găsește că e matură mai întâi dezbaterile pentru deciziunea numai în privința titlului.

Art. 391 din procedura ungară se rostete de asemeni, că dacă se ivește o asemenea controversă îndoiță și se poate separa una de alta, judecătoria poate stabili prealabil existența pretențiunii prin o sentință întrerupătoare, rămânând ca dezbaterile asupra câtimei ei să se continue numai după ridicare la valoare de drept a sentinței, adică după expirarea termenului de apel sau epuizarea acestei căi.

Cazurile în care se pot da, sub acest raport, sentințe de principiu sunt destul de frecvente în practică. De pildă, într'un proces privitor la pretențiuni decurgând dintr'un accident suferit cu ocaziunea unui contract de transport, se controvează chestiunea de a se ști dacă persoana care a făcut transportul e sau nu prepusul întreprinzătorului de transporturi, compania drumului de fer ori altă întreprindere particulară. De ce să se procedeze la stabilirea daunelor care ar putea să rezulte din nerespectarea obligațiilor rezultând din asemenea contract, când caracterizarea juridică a fondului generator de drepturi e controversată?

Procesul ar fi trăgănit adesea în mod inutil, dacă instanța superioară n'ar primi punctul de vedere admis de tribunal de care atârnă acordarea daunelor.

Tot așa în privința oricărui alt titlu care ar constitui baza pretențiunii reclamantului, când soluțiunea cererii ar fi condiționată de stabilirea titlului pretențiunii însăși.

Art. 236 privește altă ipoteză care, de aceasta dată, interesează pe reclamant.

Se poate, în aceleași condițiuni, ca un raport legal sau de drept, independent de baza unei pretențiuni cum e existența unui contract de asociațiune să devină controversat, în cursul procesului; dar de stabilirea

căruia să depindă în tot sau în parte sentința asupra acțiunii. Reclamantul poate cere în acest caz, fără consimțământul pârâtului, până la încheierea dezbaterilor, să se constate nelemenia cazului printr'o sentință premergătoare fondului pricinii.

O asemenea cerere poartă denumirea de cerere incidentă pentru constatare sau cerere prejudicială.

Judecătoria e în drept a statua separat asupra ei, afară de cazul când se referă la o chestiune prejudicială exclusă expres din competența ei, în baza unor norme de competență sau de procedură specială prevăzută de lege.

Un exemplu de cerere incidentă. Se contestă într'un proces de petițiune de ereditate sau de împărțală succesorală calitatea de succesori legitimi a reclamantului. Rezolvirea prin o sentință separată a acestui punct are de efect a limpezi o chestiune, de soluționarea căreia depinde însăși admisibilitatea acțiunii, făcând ca, pentru moment, să devină inutilă, tratarea procesului în fond pe baza probelor ce reclamantul posedă pentru susținerea mai departe a pretențiilor sale.

În materie de succesiune, procedura ungară se ocupă formal de acest caz, cu ocaziunea exercițiului dreptului de apel contra unei sentințe de această natură, prevăzând prin art. 506 combinat cu art. 465, că instanța de apel dacă găsește necesară pertractarea mai departe a afacerii de către prima instanță, i-o restituie spre dezbateri și aducere de sentință. În cazul art. 391 trimiterea la prima instanță e facultativă pentru Curte, care poate reține și judecata punctelor nedecise de tribunal. (Cpr. și art. 492 pr. civ. italiană, cu aproape aceleași efecte în privința apelurilor interlocutorii.)

Legiuitorul ungar, ca și cel austriac, a trebuit să se ocupe în mod necesar și de efectele apelului îndreptat contra unei sentințe incidentale.

După ce art. 493 din procedura austriacă precizează că ea se consideră drept sentință finală, acest text prevede că, în cazul unui apel sau recurs (reviziune), dezbaterile ulterioare asupra acțiunii se suspendă până ce sentința incidentă devine definitivă, însă numai în cazul prim, adică atunci când se naște controversă în același timp asupra bazei și câtimei unei pretențiuni.

În celelalte cazuri, judecata asupra fondului continuă fără privire la apelul sau recursul introdus contra sentinței incidente, afară

de cazul când ar recunoaște ca nejustificat un raport legal sau de drept, esențial pentru soluționarea procesului.

În acest caz, ea poate încă suspenda pertractarea ulterioară asupra acțiunii, până ce va deveni definitivă sentința incidentă.

Holărârea de suspendare nu se poate ataca cu nici un mijloc legal, pentru că altfel judecata s'ar fi complicat printr'o procedură prea răsletită și anevoioasă.

Cu prilejul unei sentințe incidente judecătoria urmând să se pronunțe și asupra cheltuelilor de judecată, se aplică aceeași normă ca și pentru sentințele parțiale. Dacă ea nu e în măsură să se pronunțe odată cu sentința incidentă și asupra lor, poate rezerva stabilirea și încuviințarea lor la darea sentinței finale (art. 52).

Acestea sunt principiile cari guvernează materia sentințelor incidente.

Credem că legiuitorul român le poate adopta pentru noua procedură, întrucât darea unor asemenea sentințe va contribui în mod simțitor la curmarea litigiilor care nu se sprijină pe raporturi de drept reale pentru justificarea multor pretențiuni lipsite de bază, care încarcă fără rost condicele de procese.

Corneliu Botez,

Consilier la Înalta Curte de Casație

Notă. Comisiunea, aprobând raportul Dnui Consilier Botez, admite în majoritate sistemul hotărârilor incidentale, rezervându-se formularea textului pentru una din ședințele următoare.

Publicarea numai a unor crâmpce din discuțiile asupra legilor unificate, ce interesează atâta întreaga lume juridică românească o facem cu tot interesul, dar și cu extremă greutate dat fiind că sistemul legifării ce se practică la noi, este acel al ușilor încuiate.

JURISPRUDENTA

Tribunalul Mercurea-Ciucului

Audiența dela 19 Mai 1924

Preșidența dlui Dr. Iacob, președinte de senat

Căpitan N. Constantinescu cu Negruțiu Diorean

Sentința Nr. C. 514.

Funcționar public. Act abuziv săvârșit în exercițiul funcțiunii. Responsabilitate. Acțiune în daune. Contra cui trebuie intentată? Art. 13 Statutul Func. Publici și 28 regulamentul legii. Art. 180 pct. 3 pr. civilă ungară.

Potrivit art. 13 Statutul Funcj. și 28 Regulamentul legii, singură răspunzătoare de fapta unui funcționar public care depășește mandatul sau sfera atribuțiilor sale, lezând pe un particular este autoritatea de care depinde, ea putând chema în garanție și pe funcționar, ca să răspundă bănește, fiindcă numai ea poate aprecia dacă actul săvârșit de funcționar este abuziv sau nu.

Prin urmare o acțiune în daune intentată de cel lezat contra funcționarului direct, fără a se adresa mai întâi autorității de care depinde, este rău îndreptată, deși Trib. este competentă de a judeca o atare acțiune.

Tribunalul, în numele legii

Tribunalul Mercurea-Ciucului în procesul pornit prin acțiunea înaintată la 7 Martie 1924, Nr. C. 574 din 924 de către reclamantul căpitan invalid Constantinescu Nicolae locuitor în comuna Siculeni, repre-

zentat prin Dr. Torok Lipet avocat Mercurea Ciucului, contra pârâtului Negruțiu Diorean șefui gărei orașului Sebeșul-Săsesc, fost șef al gărei Madefalău, locuitor din comuna urbană, orașul Sebeșul Săsesc, reprezentat prin Dr. Valeriu Oletea, avocat din Mercurea-Ciucului, pentru plata sumei de 8.000 lei capital și accesorii, în baza desbaterei orale terminate la 19 Mai anul 1924, a dat în ziua mai jos arătată următoarea

Sentință:

Respinge ca rău introdusă acțiunea pornită de reclamant, încetează procesul și obligă pe reclamantul Constantinescu Nicolae, căpitan invalid din Siculeni să plătească pârâtului Negruțiu Diorean șeful gărei Sebeșul-Săsesc, suma de lei. 600 (șase sute) spese de judecată, aceasta în termen de 15 zile, sub urmările execuției silite.

Motivare

Reclamantul în petiția de acțiune arată că la 18 Iulie 1923 în urma urcării preșurilor, direcțiunea CFR. fără să încuviințeze majorarea preșurilor din restaurantele din gările CFR. pentru lucrurile de mâncare, a permis totuși ca pe lângă preșurile stabilite să se incaseze din partea patronilor un plus de 10 la sută remiza pentru chelneri, care servea la plata chelnerilor. Pârâtul pe atunci, șef de gară în Madefalău, în localul căreia reclamantul avea restaurant concesionat, deși a primit acel ordin, totuși i-a interzis reclamantului socotirea acelei remize timp de 40 de zile, astfel încât pentru acele zile a trebuit să plătească doi chelneri din banii săi, câte 200 lei zilnic, total 8000 lei, cerută prin acțiune dela pârât.

Astăzi fiind termenul fixat pentru constituirea procesului, pârâtul prin reprezentantul său a ridicat două excepțiuni peremptorii: prima bazată pe dispozițiunile art. 13 din legea pentru statutul funcționarilor publici, publicată în „Monitorul Oficial“ Nr. 60 din 19 Iunie 1923 și art. 28 din regul. acestei legi coroborate cu dispozițiunile pct. 2 de sub art. 180 pr. civ., iar a doua bazată pe dispozițiunile pct. 3 de sub art. 180 pr. civ. În același timp a contestat, că în speță competența acestui Tribunal ar fi regulată de art. 37 pr. civ., invocată de reclamant în acțiune.

Reprezentantul reclamantului a cerut respingerea excepțiilor pe baza art. 2 și 37 din proc. civ.

Având în vedere că reclamantul prin acțiunea sa arată ca dauna de 8000 lei cerută prin acțiune, i-a fost cauzată de către pârât în calitate de șef de gară în Madefalău, în care calitate n'a respectat ordinele date de organele superioare a Direcției generale a CFR. producându-i prejudiciu.

Considerând, că potrivit dispozițiilor art. 13 din legea Statutului Funcționarilor public și art. 28 din regulamentul ei, când funcționarul săvârșește un fapt prin depășirea mandatului său, sau a sferei atribuțiilor sale legale, sau prin abuz de putere și acest fapt lezează pe particulari, atunci Statul, Județul sau Comuna legalmente răspunzătoare, vor putea chema în garanție pe funcționarul autorului faptului pentru a fi făcut bănește răspunzător în cazul, când acele autorități sau una din ele va fi chemată în judecată de partea lezată.

Că, din principiile enunțate în acele articole se desprinde pentru speța nu numai teoria responsabilității civile a autorității Direcției CFR. pentru faptul săvârșit de pârât cu ocazia serviciului și în cadrul

acestui serviciu, singura răspunzătoare în cauză, nu numai că nu se poate trage la judecată decât autoritatea tutelară a funcționarului, care în speșă e Direcția generală a CFR., dar mai mult încă: numai autoritatea căreia îi servește funcționarul, are facultatea de a chema în garanție pe funcționarul abuziv. Numai ea va aprecia, dacă faptul comis de funcționarul ei, a depășit mandatul său sau sfera atribuțiilor sale legale, sau a comis un abuz de putere și dacă faptul săvârșit de funcționar a lezat pe cineva.

Această bună dispoziție s'a luat pentru că altfel, ori cine s'ar crede, în aprecierea lui, lezat de un funcționar al Statului, Județului sau. Comunei, l-ar trage în judecată direct pe funcționar, fapt ce ar stânjeni bunul mers al mecanismului de stat și ar încuraja pornirile de multe ori nejustificate ale particularilor în dorința de a molesta pe funcționarul, care nu l-a satisfăcut.

Tot din principiile de drept prevăzute în amintitele articole rezultă, că speșă dedusă în judecată, tocmai pe baza principiilor arătate mai sus, este de competența acestui Tribunal, aceasta în conformitate și cu dispozițiunile art. 2 pct. 3 și 37 din proc. civ. ungară.

Așa fiind, excepțiunea ridicată de pârât pe baza art. 13 din legea pt. Statutul funcționarilor publici și art. 28 din regulamentul ei, coroborat cu art. 180 pct. 2 din proc. civ. ungară, se privește fondată și ca atare se admite, iar ca consecință imediată, se respinge excepțiunea II-a bazată pe dispoz. art. 180 pct. 3 din pr. civ. ungar.

Pentru aceste motive s'a dat sentința de mai sus, în cece privește cheltuelile de judecată s'a avut în vedere disp. art. 424 și 425 proc. civ.

Motivele sentinței au fost redactate de dl judecător Dimitrie Ștefănescu.

Dr. Iacob, D. I. Ștefănescu.

Adnotare. Dreptul civil în vig. în Ardeal nu cunoaște o responsabilitate generală a Statului pentru faptele prepușilor săi. Deasemenea nici doctrina și jurisprudența maghiară nu face deosebire pe care le face majoritatea doctrinei române între responsabilitatea Statului pentru actele funcționarilor de gestiune, în raport cu actele funcționarilor investiți cu o parte a suveranității (funcționarii puterii judecătorești și executivi).

Responsabilitatea Statului ca și a funcționarilor cari fac parte din teritoriile în cari se aplică dreptul în vig. în Ardeal, este reglementată de diferitele legi organice și cari nu rezolvă în mod unitar această responsabilitate: vom examina sumar, în cadrele strânse ale acestei note, responsabilitatea Statului și diferitelor categorii de funcționari:

I. Responsabilitatea judecătorilor și funcționarilor judecătorești este reglementată de Legea VIII din anul 1871. Prin art. 66 al acestei legi se dispune că ori ce judecător sau funcționar judecătoresc, care în exercitiul funcțiunii sale — prin acțiune sau omisiune — cauzează cuiva vre-o daună, fie intenționat,

fie printr'o imprudență culpabilă, întrucât dauna nu a putut fi înlăturată prin remediile (căile de atac) de drept legale, este dator cu desdănuare deplină. Acțiunea în daune nu poate fi însă executată dacă culpa nu a fost în prealabil stabilită printr'o deciziune a instanței disciplinare, sau în cazul când o procedură penală a fost deschisă, prin sentința instanței penale. Acțiunea în daune se prescrie în termen de un an, de când hotărârea instanței disciplinare sau penale au rămas definitive. Dela principiul că în prealabil trebuie constatată culpa judecătorului sau funcționarului judecătoresc pe cale disciplinară, se face excepții în următoarele cazuri: 1. dacă înainte de intentarea acțiunii funcționarul a renunțat la orice drept care decurge din funcția sa (pensiune etc.); 2. contra judecătorilor arbitri; 3. dacă acțiunea este executată în contra erezilor funcționarilor.

În ceea ce privește judecătorii și funcționarii judecătorești, legea mai prevede și o responsabilitate solidară a Statului, de unde urmează că odată cu funcționarul acționat va putea fi chemat și Statul, condamnându-se solidar. Această responsabilitate a fost extinsă prin dispozițiile proced. civile, care prin art. 435 prevede că judecătorul și funcționarii judecătorești pot fi condamnați de către instanța superioară la suportarea cheltuelilor procedurale, când din culpa lor judecarea cauzei a trebuit să fie amânată. Trebuie să remarc că este o condițiune indispensabilă și pentru responsabilitatea Statului, exercitarea acțiunii prejudiciale disciplinare contra funcționarului.

Legea pentru unificarea dispozițiilor din „Legea de organizare judecătorească”, votată în Iunie 1924, a abrogat și pentru ținuturile ardeleni principiile de mai sus. Actualmente acțiunea în daune contra judecătorilor nu poate fi executată decât limitativ pentru cazurile enumerate în art. 208 și anume: 1. dacă judecătorul a lucrat cu rea credință, sau a fost mituit; 2. în cazul când legea îi declară răspunzător (de ex. art. 159 care face răspunzător pe judecător direct către părți dacă nu a redactat hotărârea în termen de 15 zile dela prezentare,) 3. în caz de tagadă de dreptate (art. 209.) Însă și în legea română acțiunea contra judecătorului nu va putea fi exercitată decât după ce instanța disciplinară va fi stabilit culpa judecătorului, în conf. cu disp. art. 208.

Vedem deci că actualul regim unificat a adoptat o limitare a responsabilității judecă-

torilor, restrângând posibilitățile de executat a acțiunii în despăgubire și scutindu-l astfel de numeroasele vexațiuni din partea părților la care era expus sub vechiul regim.

II. Responsabilitatea funcționarilor administrativi (cei ce aparțin puterii executive) județieni și comunali este reglementată prin legile VIII—1871 (art. 67 pentru funcționarii administrativi), XXI—1886 (pentru cei județieni) și XXII—1886 (pentru cei comunali). Responsabilitatea acestora este nelimitată, iar Statul nu este în general răspunzător de daunele cauzate prin actele lor; deci ei vor fi chemați în judecată direct. Pentru aceste categorii de funcționari legea nu cere nici măcar stabilirea culpei pe cale disciplinară. Curtea de Casație maghiară s'a pronunțat în acest sens: „Având în vedere că legea județeană și comunală trimite direct înaintea Tribunalelor acțiunea în desdăunare, reiese că nu este necesar de a se stabili în prealabil responsabilitatea disciplinară a funcționarilor lor, ci aceasta se stabilește odată cu stabilirea mărimei daunei cauzate, fiind în căderea instanței ordinare de a stabili dacă agentul a lucrat sau nu cu călcarea legii”. (Decizia No. 7673—1890).

Pentru aceste categorii de funcționari legea prevede numai o răspundere subsidiară a Statului și anume în cazul când funcționarul condamnat s'ar găsi insolubil. Statul va repara dauna în locul său. Totuși responsabilitatea se întinde nu numai asupra agentului, dar și asupra aceluia care au ordonat actul nelegal, în cazul când agentul a lucrat din ordin superior. Toți cei ce au dat hotărîrea nelegală vor răspunde în mod solidar față de terțul păgubit; între coautori dauna este divizibilă, aplicându-se regulile solidarității. Dispozițiunea aceasta ar trebui să-și găsească mai ales astăzi o largă aplicațiune și în special cu privire la rechizițiunile de locuință, unde funcționarii chemați la aplicarea măsurilor de incartiruire comit cele mai regretabile călcări de legi în detrimentul liniștei și siguranței patrimoniale ale cetățenilor. În ceia ce privește responsabilitatea mănuiitorilor de bani publici, aceasta nu se mărginește numai la gestorul necorect, ci legea o întinde ad culpam și asupra organelor de control, ca unele ce aveau îndatorirea de a supraveghea organul executor.

III. În fine legea XX din 1877 stabilește responsabilitatea membrilor autorităților tutelare.

Dreptul român nu tratează responsabili-

tatea Statului sau a funcționarilor publici în legi speciale. De aceea doctrina și jurisprudența este unanimă a recunoaște că în ceia ce privește, *Statul*: principiile generale ale codului civil privitoare la responsabilitatea persoanelor fizice și morale se aplică și Statului. Majoritatea doctrinei este de părere că Statul răspunde în conf. cu disp. art. 998, 999 și 1000 din c. c. r. excluzându-se această responsabilitate în ceia ce privește prejudiciul cauzat prin delictes sau quasi delictes săvârșite de agenții lui relativ la actele de guvernământ (de poliție internă sau externă) precum și pentru actele aceluia agenți cari având delegațiunea unei părți din Suveranitatea națională (justiția) cari deci nu sunt într'un raport de dependență față de autoritatea statului. Aceștia vor răspunde personal pentru actele lor nelegale. Rămâne însă întreagă responsabilitatea statului, ca răspundere principială, pentru delictes și quasi delictes săvârșite de funcționari de gestiune. (Vezi Nacu vol. II. pag. 508, M. Cantacuzino pag. 435). D. Alexandresco este însă de părere că Statul este responsabil atât pentru actele funcționarilor de gestiune cât și pentru cei investiți cu o parte a suveranității (funcționarii puterii executive și judecătorești). Nouă ni-se pare ca singură întemeiată numai părerea întâia, deși jurisprudența română admite o cât mai largă răspundere, fără a se fi pronunțat definitiv asupra chestiunii principiale.

Principiile acestea nu au fost modificate cu nimic de noua lege relativ la Statutul Funcționarilor. Totuși jurisprudența Trib. Miercurea Ciucului reprodusă mai sus pare a-și întemeia soluția sa numai pe disp. art. 13 din numitul Statut, ajungând la concluzia, că art. 13 din Statut a modificat dreptul comun și anume că „numai autoritatea căreia funcționarul îi servește are facultatea de a chema în garanție pe funcționarul abuziv. Statul (în speță Direcția generală a CFR.) singura răspunzătoare și deci în judecată nu se putea chema, decât aceasă autoritate.

Dispozițiile art. 13 din Statutul Funcționarilor nu face decât să dea dreptul statului, ca în cazul când responsabilitatea sa ar fi în cauză din pricina faptului unui funcționar, să poată chema la rândul său în garanție pe funcționarul autor al faptului dăunător, pentru a fi făcut bănește răspunzător.

De unde deci își face Trib. Miercurea Ciucului argumentația sa, răsturnând dreptul comun? Textul menționat zice numai „când

faptul lezează pe particulari și statul, comuna sau județul sunt legalmente răspunzători" . . . Deci ca statul să poată fi chemat în judecată trebuie să fie mai întâi el răspunzător, căci numai în acest caz își poate exercita dreptul de garanție. Dar când Statul nu e răspunzător? . . .

În speță Direcțiunea Generală a CFR. nu putea răspunde pentru funcționarul abuziv. Găsindu-ne în teritoriul de drept în vigoare în Ardeal, căci față de principiile dreptului român șeful gării lucrând ca gestionar, Direcțiunea CFR. ar fi răspuns pentru el, este a se aplica (în lipsa unei legi care se reglementeze special responsabilitatea civilă a funcționarilor CFR.) dreptul comun, adică disp. codului civ. austr. În consecință statului i-s'ar fi putut imputa culpa în eligendo prevăzută de art. 1314 c. c. A. ceia ce desigur că nu s'ar fi putut dovedi, căci ar fi trebuit probat că funcționarul nu îndeplinea condițiunile de a ocupa postul său. În consecință răspunderea cădea direct asupra agentului care a cauzat dauna. Dar chiar dacă prin analogie am aplica răspunderea similară celorlanți funcționari, prevăzută de legile VIII/1871, XXI/1886 sau XXII/18886, după cum s'a arătat mai sus și în acest caz răspunderea cădea direct asupra funcționarului și nici într'un caz în principal asupra Statului.

De aceia nu împărtășim soluția Trib. Miercurea Ciucului, pe care o găsim eronată în drept, în urma unei greșite interpretări a art. 13 din Statutul Funcționarilor.

V. P. Pastia

judecător la Trib. Cluj.

Curtea de Apel Cluj

Senatul penal. Materie de trimitere în ultima instanță

Incheierea No. P. 5851/4/1924.

Arest de instrucție ordonat de judele instructor conf. art. 141 punct 3 și 5 pr. p. Recurs la Curtea de Apel conf. art. 378 pr. p. contra deciziunii de confirmare a Camerei de acuzare a trib. Cluj. Interpretarea punct. 3 și 5 art. 141 pr. p. Motivare generală. Observațiuni.

Ședința de Consiliu de la 20 Decembrie 1924.

În cauza penală privitoare pe E. H., acuzat pentru fals în acte publice, luând în cercetare recursul făcut de acuzat contra Deciziunii Camerei de Acuzare Nr. 6242—22—1924 Trib. Cluj din 19 Decembrie 1924 a dat următoarea

Incheiere

În baza art. 379 al. IV. p. p. — admite recursul — reformează deciziunea atacată și ordonă, punerea imediată în libertate a deținutului.

Motive

Camera de Acuzare Trib. Cluj, menținând deciziunea judelei instructor 6242—20—1924 a ordonat

arestul de instrucție contra acuzatului în baza pct. 3 și 5 art. 141 pr. p. pe motiv:

1. că acuzatul fiind liber, a încercat să corupă pe co-acuzatul C. spre a-și schimba mărturisirea dată.

2. mai fiind deschisă procedură penală în contra lui pentru fals în acte private — dosarul Tribunalului 546—1923 cu instrucția terminată la 26 Iunie 1924 — a căzut în prevederile art. 141 pct. 5 care impune arestul de instrucție.

Având în vedere că pe baza art. 141 pct. 3 pr. p. se poate ordona arest de instrucție contra unui acuzat, dacă există dovezi că a încercat să câștige pe un co-acuzat, complice sau tănuitor, ca să mărturisească strâmb și astfel să facă să dispară urmele infracțiunii.

Având în vedere că arestul de instrucție ordonat pe baza acestui text de lege, nu poate dura conform art. 159 pr. p. decât până la interogarea co-acuzatului, complicelui ori tănuitorului cu care infractorul este presupus că s'a înțeles.

Față de acest text de lege fără a mai analiza — dacă sunt sau nu dovezi, că acuzatul H. a încercat să câștige pe co-acuzatul C. spre a-l determina să-și schimbe depozitia și dacă chiar am considera dovedit acest fapt imputat acuzatului, întrucât din dosar reesă că lui C. i-s'a luat 2 interogatorii de judele instructor din care unul referitor la schimbarea primei mărturisiri făcute teama că ar putea interveni vre-o înțelegere între acești co-acuzați, numai poate fi, așa că — arestul de instrucție ordonat pe baza pct. 3 art. 141, numai poate subzista, față de dispoziția categorică a art. 159 al. II. pr. p.

Că deci Camera de Acuzare cu totul eronat, a interpretat art. 141 pct. 3 admitând arestul de instrucție pe baza acestui text de lege, așa că recursul făcut asupra acestui punct fiind întemeiat a trebuit să fie admis și deciziunea reformată în această parte.

Asupra arestului bazat pe pct. 5 art. 141 pr. p.

Având în vedere că pe baza acestui text de lege, se poate ordona arestul dacă învinuitul în cursul procedurii deschise contra sa, a comis o nouă crimă sau delict.

Având în vedere că după cum este redactat acest articol și după termenii cu care se exprimă legiuitorul, așa cum este tradus în procedură, ediția oficială a Minist. de justiție 1924, rezultă că numai atunci un infractor poate fi arestat, pe baza acestui text de lege, dacă în cursul unei procedurii deschise în contra sa, pentru o anumită cauză, comite în urmă o altă infracțiune de crimă sau de delict.

Având în vedere că acuzatului H. i se impută prin prezentul dosar crima de fals în acte publice, și din momentul când i s'a deschis procedura penală pentru acest fapt, alt fapt penal nu a mai comis.

E drept că înainte de comiterea acestui fapt, acuzatului i s'a deschis procedură penală, — al cărei instrucție s'a terminat la 26 Iunie 1924 pentru fals în acte private — dosarul Trib. Nr. 546/32 însă cum legea, în art. 141 pct. 5 pr. p. cere categoric, că în o afacere penală, numai atunci se poate aresta infractorul în acea afacere, dacă din momentul când i-s'a deschis procedura penală, a comis o altă infracțiune, crimă sau delict — *faptele anterioare comise*, nu intră în cerințele art. 141 pct. 5 pentru a se putea ordona arestul preventiv contra infractorului.

Că deci — Camera de Acuzare a Trib. greșit

a interpretat art. 141 pct. 5 — când a luat ca bază de drept — pentru arestarea acuzatului, faptele acuzatului comise anterior procedurii, pentru care azi este urmărit. Așa că și asupra acestui punct — recursul fiind întemeiat a trebuit să fie admis și în consecință — deciziunea atacată să fie reformată.

În afară de aceste motive — legea în articolul 141, indică cazurile, când poate fi arestat un învinuit și nu prevede obligativitatea imperioasă și categorică, ca în cazurile arătate de art. 141 pr. p. un infractor trebuie numai decât să fie arestat.

Instanței de judecată îi este lasată latitudinea de apreciere, de a ordona sau nu arestul — contra unui acuzat — având în vedere gravitatea infracțiunii, pedeapsa ce se poate da și datele personale ale individului, dacă poate fi pericol pentru instrucție, — lăsarea în libertate a infractorului.

Curtea având în vedere fapta ce s'a impută delicventului de fals în acte publice conform art. 191 C. p. și pedeapsa ce la eventualitate i-se poate da, care pe baza art. 191 c. p. nu poate fi mai mare ca 5 ani și luând în considerație că acuzatul are domiciliu stabil, avere, profesiune determinată, pe baza art. 267 al. II găsește că este cazul, a nu se ordona arestul preventiv. Așa că și pentru aceste motive — a hotărât conform cu dispozitivul.

Cluj, la 20 Decembrie 1924.

Observațiuni. După regulile de procedură penală în vigoare în Ardeal, încheerile în materie penală de trimitere, date în Camera de Consiliu de către Curțile de Apel conf. art. 379 pr. p. și când ele vin dela Camera de acuzare sunt definitive. Importanța le este cu atât mai mare cu cât în neputință de a fi schimbate de o altă instanță, ele reprezintă uneori pentru judecătorii de instrucție și Camera de acuzare a tribunalului norme de urmat. Motivarea unor astfel de încheeri le rămân drept modele de interpretare principiară a textelor procedurii penale.

Publicând încheerea de mai sus vom examina-o din acest îndoit punct de vedere, mai ales că deși speța este din cele frecvente — ordonarea arestului prealabil în baza art. 141 al. 3 și 5 pr. p. — Curtea de Apel ni se pare că a motivat respingerea în mod cu totul nou, atât ca invocare cât și ca interpretare a textelor procedurii penale în vigoare în Ardeal.

Să vedem despre ce este vorba în fapt și în drept. Învinuitul H. a declarat recurs la Curtea de Apel Cluj — ca for penal de trimitere de ultimă instanță — contra deciziunii penale a Camerei de Acuzare a tribunalului Cluj No. P. 624/222/924, care pentru aceleași motive ca și judele instructor a menținut arestul de instrucție (prealabil) de 15 zile ordonat de aceasta, pentru că pe lângă gravitatea faptei în sine a) acuzatul fiind liber a încercat să corupă pe coacuzatul C. spre a-și schimba depozitia și b) pentru că mai

fiind deschisă procedură penală pentru fals contra lui, a săvârșit în acest timp o altă infracțiune acea prezentă: fals în acte publice. Motivele recursului:

Au călcat adică atât judele instructor cât și camera de acuzare a tribunalului următoarele texte de pr. penală de sub Cap. XI:

Art. 141. *Deținerea prealabilă se poate ordona al. 3. Dacă există probe, cum că învinuitul s'a silit ori să silește să câștige pe unu! din coautori, complici, tănuitori, părținitori sau martori, ca să mărturisească strâmb, sau să nu mărturisească; ori pe un expert, ca să facă expertiza neadevărată; ori s'a silit sau se silește, a nimici, a modifica ori ascunde urmele infracțiunii.*

al. 5. *Dacă învinuitul în cursul procedurii deschise contra lui, a comis o nouă crimă sau delict.*

Curtea de Apel examinând temeinicia recursului, i-l găsește bazat și după cum se vede în motivare, luând în ce privește primul motiv: drept dovedit faptul silinței învinuitului de a corupe pe coautorul C. să mărturisească strâmb, se referă numai la art. 159 al. II. pr. p., care text — zice Curtea — interzice instanțelor represive de trimitere menținerea în stare de arest de instrucție după interogarea coautorului cu care e presupus că s'a înțeles învinuitul. Întru cât acest coautor — zice Curtea — a fost interogat, arestul de instrucție ordonat pentru acest motiv nu mai poate subsista în baza pt. 3 al art. 141 pr. p.

Nu mă unesc cu această argumentare a Onor. Curții de Apel și cred mai de grabă într'o eroare, o scăpare din vedere a acestei On. instanțe, când se referăm la motivare și pentru rezolvarea speței la art. 159 al. II. pr. p.:

Dacă se observă bine speța e vorba de ordonarea arestului de instrucție, cel prealabil de 15 zile efectuat de judele de instrucție în mod legal și motivat conf. art. 141 al. 3 pr. p. și aprobat tot astfel de Camera de acuzare. Ori art. 159 al. II. pr. p. pe care-l invoacă On. Curte se referă la închisoarea preventivă. Iată acest text al art. 159 al. II: *Inchisoarea preventivă ordonată pe baza art. 141 al. 3 de teama modificării, schimbării, ascunderii ori nimicirii urme'or infracțiunii, poate dura numai până la asigurarea acestor urme; iar când a fost ordonată de teama unei înțelegeri și (pt. 3 art. 141) poate dura numai până la interogarea autorului, complicelui ori martorului respectiv, sau până la primirea raportului de expertiză și în ambele cazuri de regulă nu poate trece peste o lună. În împrejurări ex-*

cepționale și din motive grave, Camera de acuzare poate prelungi acest termen în două rânduri, cu cel mult câte o lună. Cu trecerea termenului prelungit, închisoarea preventivă ordonată pe baza pct. 3 art. 141 trebuie în orice caz să înceteze.

Se știe deosebirea ce există între *arestul de instrucție* pus de lege la îndemâna judeului instructor în mod prealabil și pe care-l ordonă uneori înainte chiar de a ordona instrucția, care nu durează de cât 15 zile și care resimp fi e necesar a se fixa asupra temeiniciei bănuelilor ce planează asupra învinutului și arestul sau *închisoarea preventivă*, care este cele mai de multe ori o reordonare pe timp până la 3 luni a arestului prealabil anterior.

Art. 159 al. II. pr. p. vorbește exclusiv de *închisoarea preventivă*, care ar fi fost ordonată contra învinutului recurent și nu e vorba despre acest lucru, cum am arătat; așa că după părerea mea, greșit Onor. Curte s'a referit la un text strein de speță. Dar acest text presupune că învinutul să fi stat câțiva timp arestat și cu drept până ce se strâng probe de vinovăție contra lui conf. art. 141 al. 3 pr. p. În speță învinutul a fost doar arestat prealabil, a făcut apel și recurs, iar arestul i-a fost ordonat imediat ce din depoziția coautorului C. a reeșit pentru judele instructor convingerea că a fost influențat. Înțelesul art. 159 este ca să se adune probe, expertize etc. și apoi să se ridice *arestul preventiv*. Textele penale în general, dar mai ales în materie de arestări trebuiesc aplicate exact și fără analogie și iată pentru ce rămân la ideea că în ce privește temeinicia recursului pe pct. 3 art. 141 pr. p. nu se poate susține.

Să examinăm motivarea Curții în ce privește greșita interpretare de către Camera de acuzare și judele instructor a art. 141 pct. 5 pr. p., care zice On. instanță supremă de recurs: au luat ca bază de drept, pentru arestarea acuzatului faptele penale ale acestuia comise anterior procedurii pentru care azi este urmărit, după cum pe larg se vede în corpul motivărei Curții.

Nici acest al doilea motiv de recurs nu e întemeiat și cred că Curtea greșește din nou când interpretând atât de original punct. 5 al art. 141 pr. p. admite recursul învinutului și ordonă punerea lui în libertate pe acest motiv.

Mai mult rămân la părerea că e un non sens, a interpreta că legiuitorul penal maghiar prin cuvintele „dacă învinutul în cursul pro-

cedurii deschise contra lui, a comis o nouă crimă sau delict“ (pct. 5 al art. 141 pr. p.) a înțeles că este cazul a fi arestat numai acel învinut, care după ce a comis o infracțiune pentru care a fost ordonată procedura penală contra lui, a comis o nouă infracțiune (ca în speță) apoi să se ordone arestul pentru prima infracțiune sau pentru a doua dacă a comis-o și pe a treia! Greșit socote On. Curte că cuvintele, *în cursul procedurii* nu pot și nu trebuie să însemneze decât că, dacă posterior infracțiunii pentru care este urmărit a mai comis, sau n'a mai comis alta, or câte infracțiuni ar fi comis anterior nu intră în textul din discuție. Căci precizează Curtea: *Contra învinutului H. înainte a fost deschisă pr. p. pentru fals în acte private; în urmă a comis infracțiunea de fals în acte publice; ei bine nu e cazul punct 5 al art. 141, căci fapta nouă comisă nu e în cursul procedurii, posterior săvârșită . . . și deci nu e cazul a se ordona arestul conf. textului amintit. Cel mult ar fi cazul a se ordona arest în prima infracțiune fals în acte private. . . .* Mărturisim că acest fel de interpretare a punct. 5 art. 141 pr. p. — cum spuneam — o găsim cu totul nouă și a cărei originalitate merită mai multă discuție:

În primul rând textul este foarte bine tradus și cel puțin de aproape 5 ani de când îl aplicăm a fost înțeles și de magistrații maghiari și de cei români în sensul că: dacă un infractor are deschisă contra lui procedură penală, fapt bine știut de judele instructor care-l instruește și ține evidențele și dacă acest jude instructor n'a ordonat arestul contra lui la primul fapt, când acelaș infractor comite o nouă infracțiune, judele instructor pentru acest al doilea fapt, va ordona odată cu instrucția și arestul prealabil sau preventiv conf. pt. 5 al art. 141 pr. p.

Lucrul este de la sine înțeles, deoarece legiuitorul în prescrierea luării de măsuri de rigoare contra infractorilor s'a condus de principiul *recidivei*. Arestez pe un infractor când îl prind la a doua faptă, când nu e un începător etc.

Teoria Onor. Curții de Apel dezvoltată în motivarea de care ne ocupăm relativ la art. 141 pct. 5 pr. p. ar, duce la imposibilitate de fapt a aplicării acestui text. Interpretat astfel totdeauna acest text nu va găsi loc de aplicare, căci ori când cel ce s'ar găsi comițând o infracțiune cât de gravă după ce a comis o cât mai lungă serie de crime anterior, nu va putea fi arestat conf. art. 141

al. 5 pr. p. pentru că în timpul, în cursul procedurii deschise astfel contra lui adică posterior acestei ultime infracțiuni n'a mai săvârșit-o alta și nu se putea toate fiind săvârșite anterior.

Așa că fără a mai insista rămân la părerea deosebită de a Curții de Apel, că și acest al doilea motiv al recursului este nefondat și că deci On. instanță în mod original și printr'o interpretare ce nu se poate susține a reformat decizia recurată a Camerii de acuzare:

Aș mai întreba On. Curte: pentru ce a reformat decizia recurată, când constată că acea autoritate judecătorească nu putea să aplice textul dar totuși l'a aplicat, când n'a putut aplica cutare sancțiune și totuși a aplicat-o pe jumătate?

Când speța concretă nu întrunește elementele, nu e locul să se aplice cutare text și totuși s'a aplicat, ca și când infracțiunea de și nu întrunește elementele și instanța constată că le întrunește etc. în asemenea cazuri instanța supremă casează sau anulează sentința sau decizia recurată iar n'o reformează, ceace lasă a se înțelege că instanța primă putea face și altfel adecă putea da soluție.

Cât privește argumentul ultim al Curții cu care-și încheie motivarea eliberării din arest a învinuitului, de și general și lesne aplicabil ori când; nu mai era necesar; de oarece din moment ce se constată că arestul a fost ordonat greșit în baza unor texte neaplicabile în speță, soluția se impunea de la sine și motivarea era gata.

Pentru ca însă Curtea să se refere la generalitatea că punctele art. 141 pr. p. nu ordonă numai decât arestarea, care în toate cazurile este lăsată la suverana apreciere a instanței și să găsească că: fapta nu e gravă, învinuitul are domiciliu etc. face impresia că însuși Curtea a găsit că fără acest final încheierea ce a dat nu era desful de temeinic motivată.

Ultima motivare a încheierii Curții ni s'a părut superfluă și din alt punct de vedere.

Curtea de Apel n'a fost întrebată prin recursul înaintat confra deciziunii Camerei de acuzare, să decidă dacă instanțele represive de trimitere în materie penală sunt obligate de textul art. 141 (cele 5 puncte) să ordone numai decât arestul prealabil sau de instrucție ori preventiv etc. și deci nici nu avea obligația să discute și să argumenteze asupra acestei chestiuni.

Curtea de Apel a fost chemată să cerceteze ca for judecătorească penal suprem: dacă Camera de acuzare a aplicat bine textele de lege la speța în care au hotărât arestul contra învinuitului. Dacă împrejurările de fapt permiteau exacta aplicare a textelor și întrucât instanța a hotărât corect în fapt și juridic în drept. Aceasta era îndatorirea Curții ca for de recurs și a și hotărât după cum am văzut mai sus, iar printr'un argument în plus n'a făcut de cât să-și precizeze și mai mult punctul de vedere eropat cu care nu ne unim. V. M. D.

Curtea de Apel Timișoara

Ca instanța civilă

Nr. Cl. 72-22-924

Contract bilateral în materie de instrăinare de imobil. Când trebuie considerat reziliat. Condițiuni oferită ulterior neacceptate de partea adversă. Consensul ambelor părți. Notificări în înțeles de oferte. Principiu „*nemo plus juris*” și buna credință a aștititorului în materie de înscriere de drepturi în Cărțile Funduare.

In numele Legii!

În procesul reclamantului Dr. George Kițulescu, reprezentat prin avocatul Dr. Eugen Dobo din Lugoj, în contra părților Plugul Românesc, Societate Anonimă din București și Nicolae Nicolescu Ianca din Mușnicul-Mare, reprezentat prin avocatul Dr. Trifon Lația din Lugoj pentru radierea dreptului de proprietate și acces rezolvat de Tribunalul Lugoj prin sentința dată la 15 Novemvrie 1923, cu No. Cl. 2797-16-1922, în urma apelurilor înaintate de ambele părți la 15 și 21 Ianuar 1924, cu No. Cl. 2797-1922, în baza expunerii publice din 10 Martie 1924, amânând pronunțarea pentru ziua de 18 Martie 1924, când a pronunțat următoarea.

Sentință:

Reformează în parte sentința primei instanțe în ce privește obligarea reclamantului de a restitui sau pune în depozit judiciar pe numele părâtului de ord. Il. Nicolae Nicolescu Ianca, suma de 284.000 lei cum și în ce privește compensarea între părți a cheltuielilor de judecată la prima instanță și în consecință ordonă pur și simplu radierea întabularilor efectuate în favoarea părților în urma decisului autorității Cărții Funduare No. 4495, 4767, 4793 din anul 1922, restabilind starea anterioară.

Ordonă, ca în conformitate cu dispozițiunile din al. 4. a art. 12 din Legea LIV din 1912 ca această sentință să se transpună judecătoriei de ocol Lugoj ca autoritate de Carte Funduară pentru a lua măsuri în scopul radierei inscripțiunii Dreptului de proprietate de sub N. prot. 107, 121 și 241, din Cartea funduară a comunei Mușnicul-Mare N. prot. 308 și 425, comuna Sacul și 454. Comuna Sgribești.

Obligă pe părți, ca în termen de 15 zile sub-sancțiunea execuției silite, să plătească în mod solidar reclamantului suma de lei nouă zeci și cinci mii șapte sute optzeci și trei cheltuieli de prima instanță și suma de șasesprezece mii una sută șaptezeci și șapte lei cheltuieli ivite în apel.

Motive:

În contra sentinței Tribunalului Lugoj No. Cl. 2797-16-922 atât reclamantul cât și părții în termen legal au făcut apel cerând:

Reclamantul prin apelul scris a cerut reforma-rea în parte a sentinței Tribunalului în ce privește subordonarea radierei întabulărilor plăței suma de lei 280.000 către pârâtul II. cum și în ce privește compensarea cheltuelilor de proces;

Motivele de apel sunt cuprinse în apelul scris al reclamantului cum și în scriptul preparator al său No. Cl. 72-21-1924 pe cari Curtea le învoacă;

Pârâții prin apelul scris cer reformarea sentinței primei instanțe, respingându-se acțiunea reclamantului și obligându-l la plata cheltuelilor atât la prima instanță cât și de apel.

Motivele de apel a pârâților se află dezvoltate în apelul lor scris cum și în scriptele factice prezentate de numiții atât la prima instanță cât și în apel.

După citirea sentinței apelate, a depunerilor martorilor audiți la prima instanță, cum și a tuturor actelor aflate la dosar mandatarii reclamantului au dezvoltat oral motivele din apelul scris;

Mandatarii pârâților motivele cuprinse în apelul acestor din urmă, cerând complectarea dovezii dela prima instanță prin câștigarea dosarelor și ascultarea martorilor arătați în procesul verbal și cererea de apel, asupra punctelor acolo expuse;

Mandatarii reclamantului se opun atât la audierea martorilor cum și la câștigarea dosarelor indicate de pârâți întru cât față de dovezile administrate, această probațiune este inutilă.

Curtea

Deliberând asupra apelurilor de față, și având în vedere sentința apelată, susținerile părții or și actele de la dosar, constată în fapt următoarele:

Din contractul de vindere — cumpărare — aflat la dosar, rezultă, că reclamantul la 13 Septembrie 1921 vinde pârâtului I jumătatea indiviză din moșia aflătoare în comunele Mutnicul-Mare, Sacul și Sgribești din județul Caras-Severin precum și din toate acarețele investițiunile și fabrica, fosta proprietatea Dnei Margareta Justh cu preț de 2,500.000 lei, din care ca arună se plătește: două sute opt zeci mii lei.

Odată cu încheierea contractului de vânzare părțile contractante incheie și un contract de exploatare a moșiei, în care scop reclamantul dă Societății pârâte procura generală de administrarea moșiei anexată la dosar.

La 21 Octombrie 1921, reclamantul prin Corpul Portăreilor Tribunalul Olt trimite pârâtului I notificarea No. 10280 921, prin care invocând ca motiv faptul, că pârâtul I nu-și execută obligațiunile contractuale din actele menționate mai sus, îl somează ca în termen de 8 zile să ia măsuri de executare considerând în caz contrar contractul reziliat din culpa pârâtului I, pe care-l face răspunzător de daunele de ori ce natură, decurgând din această afacere.

Pârâtul I, înainte de a primi notificarea de mai sus, prin notificarea No. 36522, din 3 Noembrie 1921, adresată reclamantului, referindu-se la vânzarea încheiată la 13 Septembrie 1921, îi pune în vedere imposibilitatea de drept și de fapt de a considera vânzarea ca operantă între părțile contractante, întru cât vânzătorul vinde un obiect ce nu se găsește în proprietatea sa și întru cât tot el a instrăinat averea mobilă vândută, făcând astfel ca valoarea lucrului vândut să nu mai corespundă prețului stipulat.

În consecință prin notificare pârâtul I face cu-

noscut reclamantului că consideră convențiunea de vânzare, în ceia ce-l privește pe el, ca nulă și neavenită și îl somează ca în termen de 3 zile dela primirea notificării să-i restituie suma de 284.000 lei primiți în contul vânzării și 50.000 lei reprezentând capitalul investit în moșie.

Totodată notificarea mai prevede ca o consecință firească anularea contractului de asociațiune în exploatarea moșiei.

Prin notificarea No. 36692 din 4 Noembrie 1921, adresată reclamantului pârâtul I recunoaște ca a primit notificarea No. 10280 trimisă de reclamant și repetă cele cuprinse în notificarea sa No. 36522.

La 29 Iulie 1922 sub No. 4495 și pe baza contractului de vindere cumpărare menționat mai sus pârâtul I întabulează dreptul de proprietate în favoarea sa asupra jumătății de moșie descrisă în act.

La 8 August 1922, pârâtul I vinde pârâtului II partea sa de moșie cumpărată dela reclamant cu actul anexat la dosar.

La 17 August 1922 sub No. 7467 dreptul de proprietate în favoarea pârâtului II se întabulează la Cartea funduară.

Această stare de fapt descrisă și în sentința apelată fiind conformă cu actele încheiate de pârâți și extrasele C. F. și necontestată de părți, Curtea o acceptă.

In drept: în ce privește în primul loc efectul notificărilor cu privire la contractul de vindere-cumpărare intervenit între reclamant și pârâtul I:

Din cuprinsul notificărilor menționate mai sus rezultă, că părțile contractante au fost de acord asupra desființării contractului.

Pârâtul I prin prima sa notificare făcând aceasta cunoscut reclamantului și la rândul său primind dela acesta notificarea în acelaș sens, prin notificarea a doua pârâtul I confirmă primirea notificării din partea reclamantului și menține prima sa notificare.

Așa dar, nu se poate spune că a fost numai o ofertă din partea reclamantului pentru desființarea contractului, ci asupra acestui punct a fost un acord perfect între părțile contractante.

Ambele părți prin notificările, ce și au adresat reciproc, și cari au ajuns la cunoștința lor respectivă au fost de acord asupra acestei chestiuni.

O dovadă evidentă asupra acestui lucru rezultă și din împrejurarea, că în urma notificărilor Dlui Gheorghiu, Administratorul delegat al Societății, pârâtul I primește din partea reclamantului o scrisoare de opțiune pentru vânzarea moșiei cu preț de 600.000 lei în care scrisoare consideră pe reclamant ca singurul proprietar al moșiei. Or, din faptul că a recunoscut pe reclamant ca singur proprietar al moșiei, rezultă implicit, renunțarea la contract. O altă dovadă este împrejurarea de fapt că pârâtul I a abandonat exploatarea moșiei, lucru care nu poate fi interpretat de cât ca o punere în executare a desființării convențiilor dintre el și reclamant.

Că desființarea convențiunei n-a fost subordonată restituirii avansului de 284.000 lei cum și a sumei de 56.920 lei, rezultă în mod evident din cuprinsul notificării din care se vede, că rezilierea n-a fost subordonată acestei condiții.

Dar acest lucru pârâtul I nici nu-l putea face întrucât prin notificare arată, că consideră contractul ca inexistent și inoperant și așa fiind numai putea fi vorba de rezilierea lui condiționată.

O dovadă încă că desființarea contractului n-a fost subordonată restituirii sumelor avansate este faptul, că pentru restituirea acestora, pârâțul I a făcut la Tribunalul Ilfov acțiune aparte în contra reclamantului și că cu ocaziunea judecării procesului de față, la prima instanță nici prin script preparator, nici oral nu a cerut ca în subsidiar reclamantul să fie obligat la restituirea sumelor.

Așa fiind intabularea dreptului de proprietate asupra pârâțului I în ce privește moșia în litigiu și pe baza actului de vânzare menționat mai sus, nu poate fi valabilă, titlul de drept ne mai având existență la data intabulării.

În ce privește pârâțul II.

Conform normelor de drept, vânzătorul nu poate transmite cumpărătorului mai multe drepturi de cât le are el asupra lucrului vândut.

În speță prin efectul notificărilor pârâțul I, numai avea nici un drept asupra lucrului vândut, actul de vânzare fiind declarat inexistent și inoperant și ca atare el n-a putut transmite pârâțului II nici un drept asupra lucrului vândut.

Neexistând așa dar titlul de drept valabil, nici intabularea făcută de pârâțul II nu poate fi valabilă.

Pârâțul II nu poate fi considerat nici cumpărător de bunăcredință pentru următoarele 2 motive:

1. Făcând parte din Consiliul de Administrație a Societății „Plugul românesc“ avea evident cunoștință de toate actele intervenite între aceasta și reclamant, cu privire la moșia vândută.

2. Conform clauzei 4 din contractul de vânzare intervenit între pârâțul I și pârâțul II, acesta avea cunoștința de starea de fapt și de drept relative la moșia vândută.

Acest lucru de alt mîntrelea față de § 8 al ordonanței No. 947 I. M. E. din 1888, nu are importanță.

În ce privește motivul invocat de pârâți că s-ar fi revenit asupra rezilierii contractului încheiat între părți și că acest lucru ar rezulta din:

1. Faptul că avocatul Dr. Giurgiu, în calitate de mandator al reclamantului după notificare a primit dela pârâți sume de bani în contul prețului convenind a se reveni asupra rezilierii contractului de vânzare.

2. Că reclamantul a considerat în totdeauna pe pârâțul II de coproprietar al moșiei, lucru care rezultă din scrisorile ce i-a adresat în care vorbește de „Cumpărarea noastră“ din faptul că cu ocazia exproprierei a plătit pe din două cu el taxele de expropriere cum și din faptul că față de martorii propuși la prima instanță și în apel, a declarat că-l consideră ca coproprietar și că va renunța la procesele intentate în contra sa.

În primul loc dat fiind numărul mare de procese dintre reclamant și pârâțul II și deci lipsa de încredere reciprocă dintre ei, nu se poate admite, că acesta să fi numărat în contul prețului pentru a se reveni asupra rezilierii contractului, sîmna care o pretinde fără a se înarma de dovada scrisă.

Aceasta cu atât mai mult cu cât atât la cumpărare, la încheierea contractului de asociațiune, cât și la cel de exploatare s-au încheiat acte scrise.

O împrejurare, care face a crede, că alegațiunea pârâțului I, nu-i serioasă, este și faptul că în timpul, când pretinde pârâțul II, că a încheiat cu avocatul reclamantului convențiunea pentru a se reveni asupra rezilierii contractului, tot în acel timp dînsul a încheiat cu reclamantul contractul de ex-

ploatare scris relativ la moșie în care s'a stipulat expres că convențiunea nu atinge și nu prejudiciază diferendul părților relativ la moșie.

Or dacă s'ar fi revenit asupra rezilierii contractului de vânzare, pentru ce pârâțul II, ar fi încheiat contractul de exploatare și pentru ce mai cu seamă s'ar fi prevăzut în acest din urmă contract, clauza privitoare la diferendul dintre părți.

Dar chiar admitînd că pârâțul II, ar fi încheiat în mod verbal convențiunea cu mandatarul reclamantului, aceasta evident nu poate fi valabil, de cât în cazul când mandatarul avea o procură specială.

Or procura prezentată de pârâțul II, și pe baza căreia susține că a încheiat convențiunea este o procură generală de reprezentare în justiție și nici de cum o procură specială.

În afară de aceasta din copiile prezentate de reclamant, după contul Societății „Poporul“ rezultă că sumele ce pretinde pârâțul II, că le-a plătit, s'au plătit în contul reclamantului.

Toate aceste considerațiuni arată că alegațiunea pârâțului II, nu poate fi serioasă, iar ascultarea avocatului Giurgiu pentru aceste motive cum și pentru împrejurarea că a fost avocatul părților, iar în urmă după cum părțile recunosc, a fost trimis la instrucție, deci numai depunerea sa nu ar putea constitui o dovadă convingătoare pentru Curte — ascultarea sa a fost deci înlăturată.

În ce privește celelalte dovezi ca: scrisori și depuneri de martori, Curtea găsiind pe de o parte, că faptele alegate nu constituiesc suficiente elemente din cari să se deducă revenirea asupra rezilierii contractului de vânzare, iar pe de altă parte majoritatea martorilor fiind rude de aproape cu pârâțul II, pentru aceste considerațiuni, a înlăturat și această dovadă.

În ce privește câștigarea dosarelor, cererea s'a înlăturat de asemenea, întru cât cu privire la acțiunea de față ele nu au nici un raport.

Așa fiind și întru cât pârâții atât oral cât și prin scriptele de la prima instanță n-au cerut de cât respingerea acțiunii, Tribunalul admitînd acțiunea nu putea obliga pe pârâțul II, la plata sumei din sentință întru cât depășea limita cererei.

Pentru aceste motive sentința apelată a trebuit modificată conform dispozitivului hotărîrii.

Radierea întabulărilor s'a ordonat pe baza art. 12 al 4 din LIV. din 1912 iar cheltuielile de prima instanță și de apel s'au acordat conform §. 435 și 508 pr. civ.

Timișoara, la 18 Martie 1924. Președinte de senat, redactor al hotărîrii: Ernest Ceaur Aslan m. p. Consilieri: Alexandru Coca m. p., Ioan Panful m. p.

Inalta Curte de Casație și Justiție

SECȚIUNEA I-A.

Decizia Nr. 2204—1924

Dosarul Nr. 1277—924

Neînțelegerea prestabilită în concret între părți și valabilitatea contractelor sinagmatice d. cușmier ungar. Drept de întabulare. Soluție definitivă prin admiterea revizunii. Anotare.

S'a luat în cercetare cererea de revizune a părților „Plugul Român“ Soc. Anonimă din București Nicolae Nicolescu Ianca în contra sentinței Nr. Cl. 72—22—924, a Curții de Apel din Timișoara în procesul cu reclamantul Gheorghe Chirulescu, pentru radierea dreptului de proprietate și accesorii.

După referatul făcut de *Di. Consilier V. Bălășescu* și după pledoariile rostiți de avocatul *Dr. Trifon Lăția* pentru pârâți și avocatul *Dr. Const. Bucșan* pentru reclamant.

Curtea Deliberând asupra cererii de reviziune făcută de pârâții „*Plugul Român*” societate anonimă și *Nicolae Nicolescu Ianca* în contra sentinței Curții de Apel din Timișoara Nr. Cl. 72—22—1924, dată în procesul ce li s'a intentat de *Dr. Kițulescu* pentru radierea înscrisurii dreptului de proprietate sub Nr. prot. 107, 121 și 241 din cartea funduară a comunei *Matnăcul-Mare*, Nr. prot. 308 și 425 din C. F. comuna *Sacul* și 454 din Cartea funduară comunei *Sgribești*.

Având în vedere, că din sentința Curții de Apel rezultă că fapte necontestate, că reclamantul *Dr. G. Kițulescu* a vândut la 13 Septembrie 1921, paratei soc. an. *Plugul Românesc* jumătatea indiviză din moșia aflătoare în comunele *Mătnicul-Mare Sacul* și *Sgribești* din județul *Caras-Severin*, precum și toate acarețele și investițiunile și fabrica, fosta proprietatea *D-nei Margareta Justh*, cu prețul de 2,500.000 lei, din care a primit un avans de 284.000 lei.

Că la 21 Octombrie 1921, reclamantul imputând cumpărătoarei că nu și-a îndeplinit obligațiunile il somează prin notificarea Nr. 10.288 de a lua măsuri de evacuare în termen de 8 zile, căci altfel va considera contractul de vânzare reziliat din culpa sa cu rezerva dreptului de ași cere deosebit daune.

Că la 3 Noembrie 1921, pârâta imputând la rândul său vânzătorului că nu a îndeplinit formele pentru a intabula dreptul de proprietate a moșiei cumpărate de la *D-na Margareta Justh* și că a vândut o parte însemnată din inventar micșorând valoarea moșiei îi comunică prin notificarea Nr. 36552 că consideră nulă și neavenită vânzarea din 13 Septembrie 1921 și prin consecință îi cere restituirea avansului de 284.000 lei și 50.000 lei capital investit pentru cultura moșiei, iar prin notificarea Nr. 36.692 din 4 Noembrie îi comunică că a primit la 3 decembrie notificarea reclamantei și își menține punctul său de vedere.

Că după aceia cumpărătoarea, pe baza actului de cumpărare intabulează dreptul său de proprietate sub Nr. 4495 din 29 Iulie 1922 și la 8 August revinde partea sa de moșie pârâtului *Niculescu Ianca*, care o intabulează sub Nr. 7467 din 17 August.

Având în vedere, că reclamantul tinzind că prin schimbul de notificări părțile au înțeles să rezilieze vânzarea, astfel că pârâțul I. ne mai având dreptul de proprietate asupra aceleși moșii nu, o mai putea intabula pe numele său și prin urmare nici a o trece prin vânzare pârâtului II. a cerut a se radia intabularea dreptului de proprietate pe numele pârâților, ceea ce forul apelativ a admis prin sentința sa.

Având în vedere că forul apelativ soluționând

astfel procesul a violat dreptul material, cu privire la constatarea convențiunei dintre părți de a considera de reziliată vânzarea prin schimbul de notificări arătat mai sus pentrucă spre a se ajunge la o asemenea concluziune ar fi trebuit, ca prin notificare o parte să fi oferit celeilalte rezilierea contractului de vânzare și acestea să o fi acceptat pur și simplu înainte ca cealaltă să o fi retras; ori în speță nu a avut loc o asemenea ofertă și respective acceptarea ei de cealaltă parte: din contra reclamantul făcând imputări pârâtului, că nu și execută obligațiunile contractuale îl somează să le execută în termen de 48 zile după care va considera contractul de reziliat, ceea ce nu era suficient pentru a fi considerat astfel chiar dacă pârâțul nu execută această obligație căci mai înainte de a se considera reziliat contractul urma ca justiția să constate culpa pârâtului pentru neexecutarea obligațiunei sale, ceea ce nu s'a făcut până la intabularea dreptului de proprietate al pârâtului; de asemenea imputând oarecare fapte păgubitoare reclamantului prin notificarea sa a declarat că consideră nulă și neavenită vânzarea și ca consecință îi cere avansul din preț, plătit și daune la care reclamantul nu a dat adeziunea sa.

Astfel dar nefiind stabilită vre-o înțelegere între părți pentru a considera contractul de vânzare moșiei de reziliat acel contract rămâne valabil pentru ași produce efectele sale și pârâțul I. în baza lui era în drept a cere intabulare, ca și pârâțul II. ca continuator al drepturilor sale prin cumpărare, prin urmare cererea de reviziune este întemeiată pe acest motiv și trebuie admisă fără a se mai discuta celelalte motive, iar acțiunea reclamantului respinsă.

Având în vedere că reclamantul perzând în proces urmează a fi obligat ca să plătească pârâților cheltueli de judecată conform paragrafului 543 procedura civilă.

Pentru aceste motive. Înalta Curte în Numele Legii, admite cererea de reviziune, schimbă sentința Nr. C. I. 72—22—924, a Curții de Apel din Timișoara și respinge acțiunea reclamantului *Dr. George Kițulescu* intentată în contra pârâților „*Plugul Român*” Soc. Anonimă din *București* și *Nicolae Niculescu (Ianca)*.

Convincă pe reclamantul *Dr. George Kițulescu* ca în 15 zile sub urmarea execuțiunei să solvească pârâților 40.000 (patru zeci mii) lei spese de proces apel și reviziune.

Dată și citită în ședința ținută azi la 2 Decembrie 1924.

Dr. George Plopu m. p. president, *Măndicevschi* m. p. N. *Vecerdea* m. p., *V. Bălășescu* m. p. *V. Sandor* m. p., grefier *E. Pușcariu*.

Adnotare: Am publicat aceste două sentințe, fiindcă conțin puncte de vedere diametral opuse cu privire la chestiunea, când tre-

bue considerat reziliat un contract bilateral? Raportul sentinței Curții de apel prin îngrijirea deosebită în redactarea motivelor, în deosebi prin logica înșiruire a faptelor concludente, dă dovadă de multă iscusință și mult simț juridic. Inșă punctul de plecare fiind greșit, întreg edificiul clădit pe o bază greșită a trebuit să se prăbușească. Nu încapă îndoială, că soluția pe care Curtea de Casație o dă chestiunii destul de interesante a rezilierii contractului, este singură juridică.

Acordul privitor la desființarea unui contract trebuie să întrunească toate condițiunile prevăzute pentru încheierea unui acord bilateral. Acordul de reziliere trebuie să fie tot așa de precis, clar și categoric ca și acordul de încheiere a contractului.

O convenție de reziliere care conține condițiuni unilaterale neacceptate de partea adversă, nu poate fi socotită ca convenție bilaterală valabilă. Rezilierea se produce sau dacă ambele părți contractante declară desființat contractul existent, urmând pentru fiecare parte restituția în integritate, adică fiecare reprimindu-și ce a dat și restabilindu-se situația de mai înainte; sau dacă rămân puncte esențiale neresolvite, acelea se deferă, conform acordului, justiției pentru a fi soluționate (drept de despăgubire etc.). Notificările din speță nu sunt altceva, decât oferte în vederea desființării contractului, cari însă n'au fost acceptate.

Aceasta rezultă în deosebi din notificarea II. a pârâtei, în care deși confirmă primirea notificării reclamantului, repetă cererea de a-i se restitui avansul de 280.000 lei și 50.000 lei sumă plasată în cultura moșiei. La cererea (oferta) aceasta reclamantul nu mai răspunde. Nici nu este de crezut, că pârâta să accepte rezilierea contractului, adică să renunțe la drepturile deja primite, înainte de a se vedea în posesiunea sumelor însemnate de 280.000 și 50.000 lei, cât a constat-o această afacere. Este deci firească insistența pârâtei de a-i se restitui sumele avansate, căci altcum ar fi rămas ca aceste sume să le reclame prin justiție, suferind astfel pagube însemnate prin sigura întârziere a eventualului proces. Claritatea și precizia convenției de reziliere și în deosebi lipsa acordului cu privire la chestiunea atât de însemnată a avansului nu se poate substitui cu deducțiuni din fapte concludente (opția d-lui Gheorghiu încetarea exploatării etc.).

Curtea de apel mai greșește, când față de pârâta II. aplică norma „nemo plus iuris

ad alterum transferre potest, quam ipse habet“. Acest principiu în instituția cărții funduare nu se poate aplica față de terțele persoane cari cu bună credință au câștigat drepturi înscrise în c. fund. Nu norma menționată mai sus este hotărâtoare, ci singură chestiunea dacă achizitorul este de bună sau de rea credință.

Dr. I. I.
avocat din Cluj

Inalta Curte de Casație și Justiție

Complectul pentru Ardeal și Bucovina

Secțiunea III.

Deciziunea No, 1960 din 29 Octombrie 1924.

Judecătoria de arbitri este o instituție prevăzută în codul de procedură civilă și deci dispozițiunile generale și cu caracter de ordine publică a procedurii civile, urmează a se aplica și asupra judecătorilor de arbitri, deci, și pentru acestea, limba oficială este limba română.

Stipulațiunea contractuală dintre părți, prin care se impune altă limbă de desbatere în procedura de arbitri, este prin urmare inaplicabilă, și întreaga stipulațiune privind competența arbitrilor este nevalabilă și neexistentă.

(Firma V. B. Klein cu Berta Șerban și cons.) Publ. „Pandecte C. 10—524.

Asupra motivelor cererii de revizuire: că Curtea de Apel cu violarea normelor procedurii civile a respins incidentul dilatoriu ridicat de recurent și a enunțat, că limba oficială a judecătorilor române fiind limba Statului, cea stipulațiune, din contract, că limba de desbatere a judecătoriei de arbitri să fie cea maghiară, este contrară legii, deci inaplicabilă și dispoziția referitor la limba de desbatere a arbitrilor fiind o condițiune esențială a valabilității convenției părților, întreaga stipulațiune referitor la competența judecătoriei de arbitri este nevalabilă și neexistentă.

Văzând că recurentul își motivează cererea sa:

1. Pe temelul că Curtea de Apel numai la cererea părții adverse ar fi putut enunța nevalabilitatea stipulațiunii referitoare la arbitraj — nu însă din oficiu, cum a făcut-o:

Că însă acest motiv e nefondat, întrucât reclamații chiar și în acțiune au susținut nevalabilitatea acestei stipulațiuni, iar de altă parte însuș recurentul prin incidentul ridicat pe temelul acestei stipulațiuni, a dedus în judecata instanțelor prime chestiunea valabilității acestei stipulațiuni — astfel dar bine și cu justa aplicare a paragrafului 181 a procedurii civile a procedat instanța de fond, când sesizată de ambele părți a vidat acest incident, soluționând chestiunea competenței, și este greșită cea afirmarea a recurentului că valabilitatea acestei stipulațiuni numai pe calea unui proces principal întru invalidarea stipulațiuni referitoare la arbitri s'ar fi putut discuta și judeca — și că până la un atare proces stipulațiunea arbitrajului ar urma să fie considerată de valabilă.

2. Pe temelul că greșit se întemeiază Curtea de Apel pe dispozițiunile paragrafulor 134 și 229 a proc. civ. și pe decretul I. al Consiliului Dirigent, cari legi decretează limba română de limba oficială a judecătorilor țării, fiindcă — susține recurentul — acele norme se referă numai la judecătorii Statului, iar nu la judecătoria de arbitri, căci după susținerea sa „în procedura de arbitri părțile nu stau în nici un raport de drept public cu Statul, judecătoria de arbitri e o judecătorie de drept privat care nu are de a face absolut nimic cu Statul, cu dreptul public și în baza paragrafului 775 a pr. civ. judecătoria de

arbitri cu respectarea voinții ea însăși în mod autonom își stabilește procedura“.

Că însă și acest motiv este nefondat, fiindcă judecătoria de arbitri este o instituțiune prevăzută în codul pr. civ. și deci dispozițiunile generale și cu caracter de ordine publică a procedurii civile, cum sunt și dispozițiunile paragrafelor 134 și 229 invocate de Curte de Apel, precum și decretul I al Consiliului Dirigent, urmează a se aplica și asupra judecătorilor de arbitri, că deci și pentru acestea limba oficială e limba Statului.

Și fiindcă nici o instituțiune normată în vreo lege a țării nu este independentă sau poate fi în contradicție cu dreptul public, adică cu Constituțiunea țării, care prin art. 126 enunță că limba română este limba oficială a Statului român, că toate autoritățile de ori ce natură, deci și cele investite de vreo lege cu atribuțiuni jurisdicționale, cum sunt judecătorii de arbitri, în urma faptului că funcționează în temeiul legilor în vigoare și că hotărârile lor urmează a fi controlate și executate de organele Statului investite de lege cu aceste atribuțiuni, în temeiul legii fundamentale a țării urmează a funcționa în limba oficială a autorităților Statului român.

Astfel fiind, chiar dacă vreo lege sau practică judiciară anterioară ar fi admis pentru judecătorii de arbitri altă limbă de desbatere decât cea oficială, prin promulgarea constituțiunii acele legi și practică contrară au fost desființate.

Având în vedere că în ce privește aplicarea tratatului minorităților, acesta asigură acestora înlesniri rezonabile în ce privește întrebunțarea limbii lor înaintea autorităților, aceasta însă nu însemnează cătuș de puțin ca tratatul ar fi obligat Statul român că în cece privește modul cum desbaterile sunt a se face înaintea instanțelor judecătorești române, să admită în principiu și în mod obligator, după voința părților, ca limbă oficială a desbaterii o altă limbă decât cea română.

3. Pe temeiul că punctul 21 al contractului a constat din 2 părți: prima parte conține stipulațiunea de a supune chestiile litigioase judecătoriei de arbitri, iar a doua normează constituirea și procedura acestei judecătoreii; că deci întrucât Curtea de Apel a găsit că stipulațiunea din partea doua referitor la limba de desbatere este contrară legii, trebuie numai această stipulațiune să o considere de neexistentă, iar nu și partea primă a punctului 21.

Văzând însă contextul punctului 21 din contract, Curtea constată că acest punct conține o stipulațiune ce formează un tot unic, încât prin inaplicabilitatea părții a doua a stipulațiunii, întreaga stipulațiune cade. Cererea de revizuire fiind deci nefondată, *Curtea o respinge și obligă pe părta ca să plătească reclamanților 3000 lei, cheltueli de a treia instanță în termen de 15 zile sub sancțiunea execuțiunii silite.*

Adnotare. Principiul constituțional, că limba oficială a judecătorii române este limba română, prin decizia ce adnotăm este aplicat în mod precis și pentru judecătorii de arbitri, stipulate în contractele dintre părți și prin aceasta, alături de ordinul-circular al Ministerului de Justiție, că magistrații activi ori retrași în pensiune nu pot fi membri juriilor

de arbitri stipulate în convențiunile părților, se reduce la normal prestigiul Justiției Statului Român.

În anii 1920—1922 dușmanii interni ai Statului nostru folosiau tot felul de mijloace, colportau versiuni, apte de a scobori nimbul Justiției noastre și îndemneau în special pe concetățenii noștri minoritari să nu se supună *Justiției ordinare a Statului*, ci să-și aleagă judecătoria de arbitri, admise prin titlul XVII din procedura civilă în vigoare în Transilvania. În aceste stipulațiuni părțile nu se sfiiu să impună ca limbă oficială de desbatere în procedura înaintea arbitrilor limba ungară, precum a fost în speța judecată în mod demn de către Curtea de Apel din Timisoara, al cărei conștient prim-președinte, în executarea ordinului circular al Ministerului de Justiție, a impus prin circulară Camerelor arbitrale de pe lângă Bursa „Lloyd“ din Timisoara și altor judecătoreii de arbitri, ce ar funcționa între comercianți ca pentru întreaga procedură să folosească în desbatere, în dresarea actelor și în hotărâri numai limba română, ca limba oficială a Statului român.

Înalta Curte de Casație Secția III, Complexul ardelean, prin prezenta decizie, a confirmat acest punct de vedere, respingând recursul firmii intimată și consfințind astfel, și în privința procedurii de arbitri, principiul constituțional a limbii oficiale a Statului.

Speța dedusă în judecata instanțelor era următoarea:

Între doamna Berta Șerban și cons. din Baia de Criș, județul Arad și Firma V. B. Klein din Deva intervine un contract de exploatare de păduri și în punctul 21 al acestui contract se stipulează, că „pentru orice litigiu provenind din acest contract se stabilește judecătoria de arbitrii, a căror limbă de desbatere să fie limba ungară, iar arbitrii să fie aleși dintre magistrații în activitate sau pensie, ori dintre avocații cu cel puțin 5 ani vechime în profesie și cari să știe perfect limba ungară“.

Pentru neexecutarea condițiunilor contractuale Berta Șerban și cons. reclamanți chiamă în judecată înaintea Tribunalului Arad prin mai multe acțiuni comerciale firma intimată, care la prima desbatere ridică incident dilatoriu de competență, arătând că nici Tribunalul Arad, nici vreo altă instanță ordinară de judecată a Statului nu are atribuțiune a judeca în materie, fiind stipulat în mod obligatoriu arbitrajul.

Reclamanții în apărare cer respingerea

incidentului, invocând art. 126 din Constituțiune despre limba oficială a Statului, susținând nulitatea stipulațiunii, referitoare la arbitrii, nulitate de ordine publică.

Tribunalul admite incidentul și respinge acțiunea.

În urma apelului reclamanilor, Curtea de Apel Timișoara reformează hotărîrea Tribunalului și respingând incidentul, stabilește, că pentru nulitatea arătată, stipulațiunea de arbitri se consideră ca inexistentă și îndrumă Tribunalul să judece fondul proceselor.

Curtea de Casație respinge recursul intimătei firme, punând în evidență nelemeinicia tuturor motivelor de recurs.

Deoarece prin art. 137 din noua Constituțiune se impune revizuirea tuturor codicelor și legilor existente în diferite părți ale Statului Român, spre a se pune în armonie cu Constituțiunea și asigura unitatea legislativă, iar „până atunci ele rămân în vigoare” — cred util a arăta situația generală legislativă din Transilvania în legătură cu chestiunea judecată.

După ratificarea de către Majestatea Sa Regele și Guvernul Țării a hotărîrilor Adunării Naționale dela Alba-Iulia prin Decret-Lege 3631 din 11 Decembrie 1918, prin alt Decret-Lege următor acestuia, anume Decret-Lege 3632—1918, organul de guvernământ emanat din Adunarea Națională dela Alba-Iulia, Consiliul-Dirigent este însărcinat cu conducerea afacerilor publice. Acest organ de guvernământ prin Decretele sale cu putere de lege stabilește situația de drept din Transilvania după unire.

Prin Decretul No. 1, din 14—27 Ianuarie 1919, care menține în vigoare legile, regulamentele, ordonanțele și statutele legale, date înainte de 18 Octombrie 1918, se dispune în art. 3, că „limba oficială în serviciile publice este limba română”.

În continuare acest articol dispunea:

„Privitor la întrebuițarea limbii celorlalte națiuni conlocuitoare, până la regularea definitivă prin lege, se vor aplica dispozițiile legii de naționalități, art. XLIV din 1868, cu deosebirea, că în locul limbii maghiare este a se înțelege în tot locul limba română. Dispozițiunile acestei legi vor fi aplicate în mod loial și până la altă dispoziție astfel, ca în acele comitate (județe), în cari națiunile conlocuitoare fac a cincea parte din populațiune, să se realizeze principiul, ca fiecare să fie judecat și administrat în limba sa proprie”.

Recurenta a emis părerea, și a susținut

că, în virtutea acestei legi, stipularea pentru instanța de judecată a altei limbi în procedură și desbatere, decât limba oficială a Statului Român, ar fi posibilă și legală.

Realitatea însă este altă și anume, atât prin legea 44 din 1868, cât și prin acest decret, se legiferează numai puțința cetățenilor de altă limbă decât limba Statului, să se poată judeca și administra, în care scop autoritățile Statului au utilizat și utilizează și azi interpreți și traducători de acte, adică crează posibilitate de înțelegere directă a instanței respective cu cetățeanul, ceea ce nu poate însemna, ca să se transforme, fundamentul oficialității acelei instanțe prin a admite altă limbă de desbatere și procedură, decât limba oficială a Statului.

Curtea de Casație a stabilit, că singur acest mod de a vedea este cel corect și în acest înțeles a făcut aplicarea acestor texte de lege.

Astfel s'a ajuns la principiul, că dispoziția din paragrafuli 134 și 229 procedura civilă în vigoare în Transilvania, impune pentru orice procedură, legiferată în codul de procedură civilă, inclusiv procedura de arbitri folosirea obligatorie, exclusivă și sub sancțiune de nulitate, a limbii române ca limba oficială a Statului.

Textul referitor din citatele paragrafe este următorul:

134. „Acțiunea trebuie înaintată la judecătoria pricinii în scris în limba română în două exemplare etc.”. 229. „Dacă fie în decursul dezbaterii, fie afară de aceea, urmează să fie ascultată o atare persoană, care nu știe limba română, trebuie să se aplice interpret. În procesul verbal de desbatere în altă limbă decât românească se pot lua numai „expresiuni singurate și numai atunci, dacă instanța le ține necesare în chestie”.

Aceste sunt dispoziții generale procedurale, sunt de ordine publică și se referă la toate capitolele și titlurile procedurii civile.

Ca încheiere înem să invocăm textul ultimului alineat al art. 137 din noua Constituțiune, care dispune: „Din ziua promulgării Constituțiunii, sunt însă desființate acele dispozițiuni din legi, decrete, regulamente și orice alte acte contrarii celor înscrise în prezenta Constituțiune”.

Având în vedere, că art. 126 din Constituțiune prevede, că „limba românească este limba oficială a Statului Român” chiar dacă ar fi fost mai înainte dela unire și până la promulgarea Constituțiunii vreo dispoziție

contrară sau vreun uz ori act de judecată făcut în altă limbă decât limba oficială a Statului, acela rămâne desființat dela promulgarea Constituției.

Pentru aceste considerațiuni decizia este în concordanță cu Constituția Țării, iar din punct de vedere al păstrării prestigiului național este bine venită.

Dr. Laurențiu Oanea
advocat

RECENSIE

Micul Parchet și Legea Linștei Publice

de T. Tănăsescu,
Procuror la Curtea de Apel din Cluj

Prin diferitele legi unificate s'au extins în cuprinsul Ardealului și dispozițiuni din legislația Vechiului Regat. Aplicația acestor legislațiuni a întâmpinat dificultăți imense, atât din cauză că noile legi nu reglementau îndeajuns aplicația principiilor luate din codurile generale române în raport cu codurile generale aplicabile în ținuturile alipite, cât și din cauza mentalității rutinare a juriștilor chemași să aplice acele legi și cari nu concepeau o lege, cari s'ar putea referi la texte pe care legislația maghiară le ignora. „Ardealul Juridic” de la apariție și aproape în fiecare număr a arătat în adnotări la diferite spete publicate, greutățile în aplicare a legilor unificate extinse în Ardeal pentru că legile noul fiind incomplete ele trebuiesc aplicate de multe ori prin interpretare, cea ce nu e permis.

Dr. T. Tănăsescu, Procuror al Curții de Apel din Cluj, condus de această idee a armonizării legilor noul cu legislația Ardealului, a dat la lumină un valoros studiu privitor la *Legea Micului Parchet*. Se știe că această lege este extinsă în Ardeal în următoarele legi: *Legea chiriilor*, *Legea specelei*, *Legea privitoare la urmele infracțiunii săvârșite de funcționarii C. F. R.*, și în *legea recentă relativ la Linștea Publică*. Infracțiunile prevăzute în aceste legi trebuiesc judecate după dispozițiunile procedurale ale Legii Micului Parchet. Deci nimic mai necesar ca juriștii să cunoască amănunțit dispozițiunile acestei legi, cu doctrina și jurisprudența stabilită până astăzi. De aceea Dr. Tănăsescu analizează în prima parte a lucrării sale mai întâi principiile generale ale Legii Micului Parchet, cu doctrină și jurisprudența stabilită și apoi aplicația ei la diferitele legi speciale, utilizând și materialul adunat de „Ard. Juridic” în această direcție. D-sa nu se limitează numai strict la conflictele posibile, ci dă explicațiuni și note ample relativ de dispozițiunile penale ale acelor legi, astfel că o lucrare d-sale poate fi considerată ca un adevărat comentariu al acelor legi speciale.

În partea a doua a lucrării Dr. Tănăsescu comentează și explică *noua lege asupra Linștei Publice*. Este primul comentator ce apare în acest sens, astfel că lucrarea d-sale este de o vie actualitate. D-sa expune legislația țării străine asupra aceleiași chestiuni atât cea antebelică cât și cea postbelică și apoi analizează elementele diferitelor infracțiuni cuprinse în ea, completând legea cu diferite observațiuni necesare și judicioase și însoțind expunerea cu desbaterile parlamentare, astfel că această parte a lucrării este foarte utilă juriștilor chemași să aplice noua lege, necunoscută mai ales în părțile Ardealului.

În toată lucrarea sa, care cuprinde mai mult de 200 de pagini, autorul a fost călăuzit de ideea, exprimată și în Introducere, de a face ca legile să-și aibă o justă aplicațiune. În acest sens trebuie să remarcăm îndeosebi interesantul capitol relativ la „Coordonarea legilor” și în care d-sa dă norme pe care juriștii trebuie să le urmeze pentru a se putea obține această aplicațiune:

„Cu ocazia aplicării legilor noul în Ardeal, aproape la fiecare pas se ridică chestiuni discutabile, rezolvate mai bine sau mai rău, după concepțiile juridice ale interpretului, după grabă sau răbdarea ce se depune în soluționare și câte odată după reaua sau bunăvoința manifestată față de legile noul. Trebuie însă a se ține socoteală că o lege ori cât de valoroasă, ori cât de nepotriviță, ori cât de contrară unor concepții sau norme existente ar fi, trebuiesc aplicată în întregul ei: aceasta o ordonă principiul separației puterilor. Ce anarhie ar fi într'adevăr să vezi judecători refuzând aplicarea unei legi pe motiv că este retrogradă sau atinge drepturile cetățenilor! și aceasta ar porni tocmai de la cei chemași să execute legile! O lege

desigur că poate fi discutată, ba poate fi chiar criticată cu toată asprimea de orice cetățean, deci și de judecător; nu l se poate însă contesta existența și aplicarea celor chemași să-i dea viață”.

Recomandăm lucrarea Dr. T. Tănăsescu ca fiind de un folos zilnic și indispensabil atât magistraților cât și avocaților. Soluțiile pe care d-sa le indică, fac ca legile comentate să-și aibă o lesnicioasă aplicare, evitând dificultățile, cari în trecut au provocat multe discuții în fața instanțelor judecătorești. Lucrarea s'a tipărit în editura „Tipografia Cărilor Funduare” a Curții de Apel Cluj, de unde se poate comanda. V. P.

Desființarea Concordatului forțat în Ardeal

(Jurnalul Cons. de Miniștri Nr. 652 publicat în Monitorul Oficial Nr. 57 din 12 Martie 1925)

Consiliul de Miniștri în ședință de la 9 Martie 1925 luând în deliberare referatul Nr. 21613 din 1925 prin care Dl. Ministru al Justiției propune abrogarea Concordatului forțat în afară de faliment instituit prin Jurnalul Cons. de Miniștri Ungar Nr. 451-916 pentru motivele cuprinse în referat

Consiliul încuviințează propunerea făcută de Dl. Ministru al Justiției. Declară abrogat Jurnalul Cons. de Miniștri Ungar mai sus menționat, privitor la instituirea Concordatului forțat în afară de faliment din Ardeal.

Cu începere de la publicare acestui Jurnal în Mon. Of. nu se va mai da curs nici unei cereri de deschiderea procedurii concordatului forțat în afară de faliment.

Cererile pendinte, pe care instanța competentă le va fi încuviințat vor continua a fi rezolvate conf. normelor din sus menționatul Jurnal.

Nr. 652 din 1925.

În sensul acestui Jurnal de abrogare a concordatului forțat din Ardeal s'au dat circulare instanțelor judecătorești ca cu începere pe la acea dată să nu mai fie rezolvată nici o cerere de concordat forțat. Vom mai reveni.

INFORMAȚIUNI

Repetăm rugăm'ntea făcută Dr. lor magistrați și juriști din ținuturile Ardealului în special de a ne trimite sentințe și deciziuni spre publicare în „Ardealul Juridic”.

A apărut în Monitorul Oficial promulgată legea unificată de alcătuire al „Cosiliului legislativ” și cea prin care se „Suprimă funcționarea Ministerului public înaintea judecătorilor de ocoale din Ardeal” și Amnestiere acordată delincvenților silvici din țara moșilor. Cu aceste legi se va ocupa revista noastră pe larg în numerile viitoare.

„Ardealul Juridic” a căpătat oficial autorizațiunea Ministerului de Industrie și Comerț din București de a publica pe viitor bilanșurile și statutele tuturor societăților comerciale și comercializate din întreg Ardealul. Se aduce astfel un mare serviciu economiei și comerțului general a țării, căci se va cunoaște prin răspândirea în toate colțurile Ardealului a scopurilor activității și progreselor realizate de către aceste societăți.

A apărut în editura Curții de Apel Cluj *Calendarul Justiției pe anul 1925*. Conține extrase din legea taxelor de timbru judiciar, prețul imprimatelor și contribuție la Căștile funduare, pe lângă Anuarul nominal al magistraturii țării, precum și lista cu membrii tuturor barourilor avocațiale din întreg regatul. E o lucrare foarte utilă informativă pentru avocați și magistrați. Se află de vânzare la Tipografia Cărilor Funduare de pe lângă Curtea de Apel din Cluj.